

SZIESZTA

SZERKESZTI: ÚJSZÁSZI ILONA, WERNER KRISZTINA ■ 2006. SZEPTEMBER 30.

HANGULATJELENTÉS: 1956. OKTÓBER ELEJE

NAPI MELLÉKLETEK

Hétfő A DÉL SPORTJA,

A PÉNZ BESZÉL

Kedd GYÓGY-ÍR

Szerda LÉGYOTT

Csütörtök BIZALMASAN

Péntek DÉLMADÁR

WWW.DELMAGYAR.HU

Zamat-kávé és Szent Johanna

Sokat tudunk már 1956 szegedi, és budapesti októberéről, és az egész országot gyászba borító november-ről. A nagyvárosokban, de a kisebb falvakban is mozgásba jött a tömeg, mintegy két és félezer munkástancsot választottak, tetteikkel sokan a forradalom oldalára álltak. De milyen testi és szellemi táplálékkal éltek, hogyan töltötték hétköznapjaikat és gondolkodtak ötven évvel ezelőtt a szegediek és a Csongrád megyiek? A választ a 96 éves Délmagyarország korabeli számai őrzik.

Asszociációk sorát indítja el a Délmagyarország ötven évvel ezelőtti, 1956. október 2-i (keddi) fejlece alatt a magyar és a nemzetközi „folyamatok” egybefonódásáról árulkodó vezető hír: „Gerő Ernő és Joszip Broz-Tito találkozott a Krimben Hruscsovnál”.

Szeptás nézetek ellen

A „Szegedi névtelenek?” című glossza, mellette fotó hívja föl a figyelmet arra, hogy a nagy sietségben (közel egy év alatt tataroztak) a színház homlokzatán látható Erkel Ferenc- és Katona József-szobor alatt elfelejtették jelölni, hogy kit ábrázol az alkotás, illetve hogy kinek a művei (Tápai Antal) díszítik az épületet.

A kritika gondolkodásbeli jelenlétéről üzen a szerkesztő azzal is, hogy a címlapon a felhívás: „Kidolgozták a József Attila Kör működésének programját. Október 19-én tartják meg az első vitaestet”. Kiderül: a DISZ és a TTIT kezdeményezte (egyébként a budapesti Petőfi Kör mintájára született) József Attila Kör szombaton (szeptember 29-én) vezetőségi ülést tartott, és kidolgozták az előadásokkal egybekötött viták vázlatos programját. Elsőként „Az értelmiség helyzete Szegeden és az értelmiség politikáról szóló párthatározat” címmel vitáznak. A következő témák: „Irodalmunk időszerű kérdései”, „Oktatásügyünk és ifjúságunk nevelésének kérdései Szegeden”, „Vita a szegedi sajtóról”, „A szocialista törvényesség”, „A szegedi várospolitika időszerű kérdései”. A körről pedig elárulják: legfőbb programjának „az alkotó marxista szellemen kibontakozó és helyes

irányba vezető viták kialakítását tekintti.”

„Képek a határról” – öt fotó és a hozzá tartozó néhány mondatos szöveg, vagyis – ugyancsak a Délmagyarország értéktérítő hagyományaihoz tartozó képriport – mutatja be a magyar–jugoszláv határ menti csöpp falu, Térvár életét. Akkor arról nem esett szó, csak ma tudjuk, hogy Kovács József, az 1956-os forradalom szegedi szereplője és mártírja e faluban élt az ötvenes években.

A közjó kijózanít

Szeged október eleji mindennapjairól árulkodik az Éjjeli Őrjárat című riport, mely a szombat este sajátos leírása: „Rendőrségi razzia a vendéglátó helyeken – 'Nincs nálam személyi igazolvány!’ – Ket-tőkor a Jegesben – Amikor a részeket hamar kijózanodnak – Egy veszedelmes bűnöző nyomában”.

A „HÍREK” élén egy „pozitív” információ: „Terven felül 320 ezer gyümölcsz szállító láda”, alatta viszont azt a színházi előadást harangozzák be, amit később a visszaemlékezők az első szegedi tömegtüntetés-ként minősítenek: „Szombaton este fél 8 órai kezdettel mutatja be a Szegedi Nemzeti Színház G. B. Shaw: Szent Johanna című történelmi színművét Horváth Jenő főrendező rendezésében. Johannát Papp Teri, a főbb szerepeket pedig Kaló Flórián, Bicskey Károly Jászai Mari-díjas, Kormos Lajos, Kátai Endre, Károlyi István, Kovács János alakítja.”

A „Mi hol mikor?” rovatból tájékozódhatunk a filmkíná-

Szegeden kezdődött az 1956-os forradalom

Ma már tudjuk: Szegeden kezdődött az 1956-os forradalom – itt tüntettek először a Rákosi-rendszer ellen, itt alakult meg a MEFESZ. 1956. október 6-án, az aradi vértanúk emléknapján, a Rajk László és társai újratemetése utáni estén Shaw Szent Johannájának szegedi bemutatójának közönsége demonstrált – a fennálló rend ellen. Október 16-án Szegeden a diákok megalakították demokratikus és független szervezetüket, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét, megfogalmazták és pontokba szedték követeléseiket, melyeket október 23-ától egy egész ország visszhangzott. A tények jó részét föltárták a történet-szek. De máig megválaszolatlan a kérdés: Miért éppen Szegeden pattant ki a forradalom szikrája? Miért innen indult rövid röptére a szabadság pillangója? Többek között ezekre a kérdésekre is keressük a választ az ötven évvel ezelőtti hangulat földézésével, a Szegeden és más Csongrád megyei településeken történtek fölillantásával, az egyik és a másik oldalon álló emberek arcát, a forradalmárok és ellenforradalmárok, a hősök és közemberek portréját fölillantó, most induló, jubileumi cikksorozatunkkal.

latról. A Szabadság moziban az Otello („szovjet filmalkotás”), a Vörös Csillagban az ugyancsak szovjet film, Az új ember kovácsa ment, míg a Fáklyában az És megfordul a szél („művészi ausztrál film”), s persze mindenhol a híradó örvendeztette a közönséget.

Az Apróhirdetések közt munkásokat (vizsgáztató fűtőt, szakképzett hajtókat és rakodókat, üzemi gyakorlattal rendelkező gépészmunkást, gyakorlott géplakatost) keresnek. „Különbejártatú bútorozott” szobát, de „ágynemű nélkül” és férfi részére kínál a Csemegi utcában. „Boros” a „szegedi 2 szobás társbérleti lakást (elégé elkülönített szobákkal)” elcserélné „egy budapesti hasonlóra”. Szövőszéket felszerelve, szép hármasszékrenyrt, kombinált-székrenyrt; Danuvia motort,

kis samottos kályhát kínálnak eladásra.

„Gólképtelen volt a szegedi csatársor”, kiabálja a cím a Tatabányai Bányász-Szegedi Haladás 2:0 (1:0) eredménnyel záruló meccsről. Úszásban viszont a Szegedi Orvostudományi Egyetem – Debreceni Orvostudományi Egyetem versenye 178:132 eredmény-nel zárult.

Szegedi nagy halak

A „Kövek a poggyászbán” című, október 3-án megjelent vezércikkében Németh Ferenc és a Délmagyarország szerkesztősége kimondja: „akár a Vajda-Vajtai ügyre gondolunk, akár a Művelt Népben folytatásban közölt Szegedi nagy halak című cikkre hivatkozunk, nem történtek meg a mindenki által han-

goztatott szocialista törvényesség szellemében, és ennek a szellemnek az erősítése érdekében a közvélemény által megkívánt lépések... a párt új, következetes politikájának végrehajtását vizsgálva. S ... megállapíthatjuk, hogy megkönnyebbült poggyászbán még mindig hordozunk köveket...”

Néprádió – „új típusú, középhullámon működő” – érkezett a Lenin utcai hangszertartóba – 670 forintért. E hír mellett a „Napi kérdések” rovatban arra keresik a választ: „Mit jelent az, hogy a kulák is egyenjogú állampolgár?”

„Békes-Csongrád megye” vet föl egy szempontot a területrendezésről szóló minisztériumi határozatot bemutató cikk. A szerző, R. L. kitér a kettősségre: bár a megyeszékhely Hódmezővásárhely, de számos megyei szerv (rendőrség, bíróság, SZMT, Terményforgalmi, MÁV stb.) Szegeden működik. „Ez a kettős elhelyezés eddig is sok nehézséget okozott.”

Vitaforumra hívja föl a figyelmet a címlap kínálója, az 5. oldalon pedig a Műszaki értelmiség problémái című írásában fejt ki álláspontját Heimann Pál, a Szegedi Közelédesi Vállalat főmérnöke. A Tisztviselői vitához most az Írástudók felelőssége címmel szól hozzá Andrassy Lajos, aki szerint „azon a vitán megismerhettem e néhány év átkos következményeit...”

Az „Apróhirdetések” közt „Kertes villában egy éven aluli gyermek gondozását vállalnám” – így az egyik, „Krepp és színes gumitalpú cipők, hőcsizmák, sárcipők, kerékpárgumik, nylon és vásznas eső-

kabátok javítását szakszerűen vállalom” – kontráz a másik.

Gyászjelentések

„Az egész magyar dolgozó nép nagy megelégedéssel fogadta a Központi Vezetőség júliusi határozatait... Teljesen jogos a türelmetlenség afelett, hogy gazdasági életünkben évek óta megismétlődő számos hiba kijavítása csak nagyon lassan, vagy egyáltalán nem történik meg. Minden erőnket, tudásunkat latba vetjük azért, hogy pártunkban és hazánkban soha többé, semmilyen formában és senkivel ezek a hibák és bűnök még egyszer meg ne ismétlődhessenek” – szól „Kovács Imre elvtárs”, országgyűlési képviselő, a Magyar Dolgozók Pártja (MDP) Központi Vezetőségének tagja sajnálkozása a Délmagyarország október 6-i címlapján. Fölötte ott Pálffy György altábornagy, dr. Szőnyi Tibor, Szalai András és dr. Rajk László gyászjelentése – „életük, haláluk örök emlékeztető legyen!”

ÚJSZÁSZI ILONA

Olcsó torta

Olcsó kávészetlet receptjét küldte 1956 októberében a Délmagyarország szerkesztőségébe a kiskundorozsmai Bálint Istvánné. „Egy fél kocka Zamat-kávét tejből eláztatunk; 1 evőkanál zsírt a 2 kávésbögre cukorral, 3 bögre lisztel, 1 csomag sütőporral és kevés szódadikarbónával, tejjel piszkóta-szerű, folyékony tésztává keverjük. Meleg sütőben lassan sütjük. Igen finom és kiadós sütemény. Tölteni lehet tej-, vagy vajkrémmel...”

